

Bulletin advokacie

Sdělení ČAK o povinných platbách a pojistném • Zúčastněte se souboje o Talent roku • Určení a aplikace profesních pravidel použitelných při výkonu advokacie ve vztahu k zahraničí a v zahraničí • Odpovědnost za autonomní systémy: stávající předpisy, návrhy reformy EU a potřeba inovativních koncepcí •

V Y D Á V Á Č E S K Á A D V O K Á T N Í K O M O R A

JUDr. Antonín Klouda se vrací do advokacie!

Pohnutý životní příběh exprezidenta Advokátní komory v Čechách čtete na str. 59-62.

Prodej vstupenek na Právníka roku zahájen!
Čtete na str. 5.

Bulletin advokacie

Bulletin advokacie vydává
Česká advokátní komora v Praze
(IČ 66 000 777)
v agentuře **IMPAX**, spol. s r. o.
www.impax.cz

Časopis je zapsán do Seznamu recenzovaných
neimpaktovaných periodik ČR.
Vychází 10x ročně, z toho 2 dvojčísla (1-2, 7-8).
Přetisk povolen jen se souhlasem redakce.

Adresa redakce:

Česká advokátní komora
Národní třída 16, 110 00 Praha 1
telefon: 273 193 111
e-mail: bulletin@cak.cz, www.cak.cz
IČ: 66000777
DIČ: CZ 66000777

Redakce:

Šéfredaktorka: JUDr. Hana Rýdlová
Výkonná redaktorka: PhDr. Ivana Cihlářová
Tajemnice redakce: Eva Dvořáková

Redakční rada:

Předseda redakční rady: JUDr. Petr Toman, LL.M.
JUDr. PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.,
prof. Dr. Alexander Bělohávek,
JUDr. Petr Čáp,
prof. JUDr. Jan Dědič,
prof. JUDr. Jan Dvořák, CSc.,
prof. JUDr. Aleš Gerloch, CSc.,
JUDr. Vojen Güttler,
JUDr. Vladimír Jirousek,
prof. JUDr. Alena Macková, Ph.D.,
prof. JUDr. Karel Marek, CSc.,
doc. JUDr. Pavel Mates, CSc.,
JUDr. Michal Mazanec,
JUDr. Robert Němec, LL.M.,
prof. JUDr. Naděžda Rozehnalová, CSc.,
prof. JUDr. Pavel Šámal, Ph.D.,
JUDr. Michal Žižlavský

**Pokyny pro autory najdete v Advokátním
deníku pod rubrikou BA online.**

Objednávky předplatného

zasílejte na adresu: ČAK, Národní třída 16,
110 00 Praha 1,
e-mail: dvorakova@cak.cz
Cena výtisku včetně dvojčísel je 90 Kč,
zvýhodněné roční předplatné 850 Kč kromě
poštovného, balného a DPH. Advokátům
a advokátním koncipientům se rozesílá
zdarma. S reklamacemi při problémech
s distribucí se obračejte na pí Dvořákovou,
e-mail dvorakova@cak.cz, tel. 273 193 165.

Inzertní služby zajišťuje agentura
IMPAX, spol. s r. o. Objednávky inzerce
zasílejte na adresu agency@impax.cz,
případně volejte na tel. 244 404 555
nebo na 606 404 953. Media kit a další
informace naleznete na internetových
stránkách www.impax.cz.

Celé znění každého čísla vychází též
na internetu (www.cak.cz
a www.advokatnidenik.cz).

Toto číslo vyšlo 15. 12. 2023 v nákladu
15 850 výtisků.

Obálka: JUDr. Hana Rýdlová
Tisk: Impax, spol. s r. o.

MK ČR E 6469
ISSN 1210-6348 (print)
ISSN 2571-3558 (Advokátní deník)

Úvodník

Tomáš Sokol: **O dvou novelách** 3

Aktuality

Vyhlášen 18. ročník celostátní soutěže Právník roku 2023 4

**Prodej vstupenek na květnový galavečer Právníka roku 2023
do Obecního domu zahájen** 5

Zúčastněte se souboje o Talent roku 2023 Red. 5

**V online verzi BA si můžete listovat kdykoli a kdekoli, chcete-li,
odhlaste si ten tištěný!** Red. 6

Sdělení ČAK o povinných platbách a pojistném 7

z právní teorie a praxe

Články

**Určení a aplikace profesních pravidel použitelných
při výkonu advokacie ve vztahu k zahraničí a v zahraničí
a rizika pro advokáty při poskytování služeb v přeshraničních věcech**
Alexander J. Bělohávek, Jan Šamlot 13

**Akiová společnost a nepeněžitý podíl na zisku
a jiných vlastních zdrojích určený akcionářům** Radim Kříž 20

**K odlišným názorům obviněného a obhájce na sjednání dohody
o vině a trestu** Pavel Vantuch 26

**Je lepší při dopravní kontrole odmítnout, anebo se podrobit vyšetření
na přítomnost návykových látek?** Jan Řeháček, Lucie Budayová 33

**K výslechu nezletilého svědka dle § 102 odst. 1 tr. řádu
před zahájením trestního stíhání** Martin Pešek 40

**Odpovědnost za autonomní systémy: stávající předpisy,
návrhy reformy EU a potřeba inovativních koncepcí** Ernst Karner 44

Z judikatury

**NS: Upomínání dlužníka věřitelem o zaplacení splatného dluhu
jako zásah do osobnostních práv dlužníka** 49

**ÚS: K odměně advokáta za výkon funkce opatrovníka
poškozených nezletilých v trestním řízení** 51

NSS: Náhrada škody způsobené vojákem z povolání 53

**ESLP: K právům osob náhodně dotčených odposlechem
telefonních hovorů** 55

Z odborné literatury

Lukáš Bohuslav: **Dohoda o vině a trestu** (Igor Stríž) 56

z advokacie

Z kárné praxe Petra Vrábliková 57

Odešli do nebeské síně 58

JUDr. Antonín Klouda, znovuobjevený prezident Advokátní komory
Hana Rýdlová 59

informace a zajímavosti

Měli byste vědět

**Přednášky a semináře pro advokáty a advokátní koncipienty
pořádané ČAK** 63

Nakonec

Kresba Lubomíra Lichého 64

Víte, že... Stanislav Balík 64

Z PRÁVNÍ TEORIE A PRAXE

Určení a aplikace profesních pravidel použitelných při výkonu advokacie ve vztahu k zahraničí a v zahraničí a rizika pro advokáty při poskytování služeb v přeshraničních věcech

Poskytování právních služeb se navzdory výchozímu principu teritoriality stává stále více mezinárodním fenoménem. Advokáti si však mnohdy neuvědomují, jaká se na ně v takových situacích vztahují profesní a etická pravidla a jakým rizikům a sankcím čelí při jejich porušení. Stejně tak mnohdy chybně hodnotí oprávnění k poskytování služeb ve vztahu k věcem s mezinárodním prvkem s ohledem na jejich různé právní a skutkové aspekty.

Prof. Dr. Alexander J. Bělohlávek

působí jako advokát a rozhodce u řady mezinárodních rozhodčích institucí a jako místopředseda PRIAC – Mezinárodního rozhodčího soudu při Českomoravské komoditní burze, je profesorem na Katedře mezinárodního práva Fakulty právnické ZČU v Plzni a na Katedře práva Ekonomické fakulty Technické univerzity Ostrava.

JUDr. Jan Šamlot

je advokátním koncipientem v advokátní kanceláři Bělohlávek a rozhodcem.

V důsledku globalizace a internacionalizace služeb začíná být též pro advokacii typické, že se poskytují i v jistém přeshraničním rozsahu, tedy i na území cizího státu, a to zejména v souvislosti s některými, zdaleka však jistě ne všemi, úkony pro klienta u zahraničního soudního fóra či jiného orgánu. Tento vývoj jde však proti původnímu

principu profesních a stavovských předpisů, pro něž je s ohledem na povahu právních služeb a práva obecně příznačná naopak teritorialita. Advokát je proto v takových přeshraničních věcech vázán nikoli výjimečně i jinými, či dokonce i velmi odlišnými profesními a etickými normami, z nichž některé nemusí být na první pohled zřejmé.

V praxi si advokáti ne vždy uvědomují plnou šíři profesních rizik, která poskytnutím právní služby v zahraničí, resp. ve vztahu k zahraničí, podstupují. **Tento článek se snaží přiblížit rozhodné právo a zjištění a určení práva rozhodného pro profesní a etické předpisy a upozornit na specifickou mezinárodní praxi sankcí uplatňovaných a hrozících advokátům za jejich porušení.**

Působnost českých profesních a stavovských předpisů

Poskytováním právních služeb se rozumí podle § 1 odst. 2 zák. o advokacii¹ (cit.): „... zastupování v řízení před soudy a jinými orgány, obhajoba v trestních věcech, udělování právních porad, sepisování listin, zpracovávání právních rozborů a další formy právní pomoci, jsou-li vykonávány soustavně a za úplatu. Poskytováním právních služeb se rozumí rovněž činnost opatrovníka pro řízení ustanoveného podle zvláštního právního předpisu, je-li vykonávána advokátem.“

¹ Zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, v platném znění, dále „zák. o advokacii“.

Na území České republiky jsou dle § 2 odst. 1 zák. o advokacii (zde spíše zjednodušeně) oprávněni poskytovat právní služby advokáti a evropsští advokáti.² Podle § 3 odst. 2 zák. o advokacii poskytují advokát právní služby ve všech věcech. Osoba, která je advokátem ve smyslu § 2 odst. 1 písm. a) zák. o advokacii a je zapsána v seznamu advokátů vedeném ČAK, je tak oprávněna poskytovat právní služby sice ve všech věcech, avšak toliko na území České republiky.³

Teritorialitu ovšem nelze chápat pouze ve smyslu územním, nýbrž i co do právní úpravy daného státu (teritoria). **V režimu českého práva tudíž advokát poskytuje právní služby na území ČR a toliko v oblasti práva ČR, avšak včetně práva jiného než vnitrostátního původu** (zejména právo EU, mezinárodní právo, ale i jiné právní a kvaziprávní standardy nadnárodního původu apod.). Ze stejného důvodu je i zahraniční uchazeč, který má v úmyslu poskytovat právní služby na území ČR, limitován právě českou právní úpravou.⁴ Zachování principu teritoriality má v advokacii svůj logický význam. Advokát má totiž vystupovat jako profesionál v právu, ve kterém má patřičné vzdělání a praxi. Zachované **prvky teritoriality tudíž slouží především k ochraně klientů** před (v různých ohledech) nekvalitně poskytnutou právní službou způsobenou nedostatečným vzděláním, průpravou a praxí advokáta.

Uvedené se tak v praxi promítá v povinnosti advokáta odmítnout právní služby, pro které nemá dostatek znalostí. Právě **při poskytování právních služeb v zahraničí, byť dle rozhodného práva advokátovi známého, totiž hrozí nedostatek znalostí typicky se týkající procesní úpravy a procesních a procedurálních standardů, při které se neznalostí advokát dopouští porušení povinnosti jednat čestně a svědomitě** podle § 16 odst. 2 věty před středníkem zák. o advokacii. Právo existuje nejen v rovině materiální a hmotněprávní, když tato je neoddelitelná

od jejího procesního rozsahu. Přitom si právní praxe mnohdy neuvědomuje, že i hranice mezi hmotným a procesním právem se nikoli výjimečně liší stát od státu, o to více mezi právními kulturami. Zatímco jeden a tentýž, nebo alespoň srovnatelný institut může mít v jednom právním řádu význam hmotněprávní, právo jiného státu jej chápe již jako institut procesní. Na tyto, ale i mnohé další souvislosti právní praxe často zapomíná. Procesně se navíc jedna a tatáž věc může dotýkat i několika jurisdikcí, či dokonce jurisdikce v procesním smyslu nemusí být jasná. Obě roviny se navíc interaktivně prolínají, když na jednu stranu nemusí být jasná příslušnost či vůbec procesní standard, na druhou stranu se může teprve v řízení vedeném o jedné a téže věci ukázat, že dva státy kvalifikují odlišně i použitelné hmotné právo a docházejí v tomto ohledu k diametrálně odlišným závěrům.

Taktéž čl. 8 odst. 3 Etického kodexu⁵ stanoví, že advokát odmítne věc, ve které nemá dostatek zkušeností nebo speciálních znalostí, ledaže žadatel po vysvětlení s poskytnutím právní služby souhlasí. Z kárné praxe Kárné komise ČAK lze v tomto směru zmínit modelový příklad, ve kterém se advokát dopustil kárného provinění tím, že podal nevědomě opožděně u zemského soudu v Rakousku žádost o předání klientů k výkonu trestu odnětí svobody z Rakouska do České republiky. Rakouská právní úprava v daném případě totiž stanovovala lhůtu pro podání žádosti nejpozději devět měsíců před vykonáním dvou třetin výměry uloženého trestu odnětí svobody. V důsledku této chyby advokáta byla žádost odmítnuta. Klient tím byl zbaven příležitosti na meritorní projednání věci.⁶

Advokát se svou profesí dobrovolně podřizuje též etickým pravidlům, která jdou nad rámec výchozího právního režimu.⁷ **Kromě výchozí právní úpravy obsažené v zákoně o advokacii je totiž advokát povinen respektovat též působnost profesních pravidel chování.** Podle čl. 1 odst. 1 Etického kodexu se tento kodex pochopitelně vztahuje na advokáty zapsané v seznamu advokátů vedeném ČAK. Dle cit. ustanovení jsou pravidly Etického kodexu dále vázáni evropsští advokáti (hostující i usazení), pokud poskytují právní služby na území ČR. Ust. čl. 1 odst. 2 Etického kodexu stanoví použitelnost přiměřeně též na advokátní koncipienty zapsané v seznamu advokátních koncipientů vedeném ČAK, dle čl. 1 odst. 3 Etického kodexu dochází k přiměřené aplikaci též na obchodní společnosti, jejichž předmětem podnikání je výkon advokacie ve smyslu § 15 odst. 1 zák. o advokacii, a na zahraniční právnické osoby, které vykonávají advokacii podle § 35na zák. o advokacii.⁸

Osobní působnost doplňuje věcná působnost podle čl. 2 Etického kodexu. Podle čl. 2 odst. 1 Etického kodexu **je pro působnost Etického kodexu nerozhodný právní řád, kterým se řídí právní vztahy advokáta ke klientovi nebo ke třetím osobám v souvislosti s výkonem advokacie.** Je-li však advokát činný v mezinárodním prostředí v rámci Evropské unie nebo Evropského hospodářského prostoru, platí Etický kodex dle svého čl. 2 odst. 2 subsidiárně k Etickému kodexu advokátů v EU.⁹

Ve smyslu problematiky zde posuzované je však uvedené nutné chápat též ve smyslu kolizních ustanovení podle čl. 3 Etického kodexu. Ust. čl. 3 odst. 1 Etického kodexu stanoví, že advokát je při poskytování právních služeb na území jiného státu, kde je k tomu oprávněn, povinen dodržovat pravidla chování platná v onom (jiném) státu. Stejně tak z hlediska soutěže se v čl. 3 odst. 2 Etického kodexu stanoví, že při soutěži na cizích trzích právních služeb je advokát povinen dodržovat soutěžní pravidla pro advokáty platná (cit.): „... na území, v němž má jeho jednání zamýšlené soutěžní účinky“.

2 Pro účely tohoto pojednání se ponechává stranou zvláštní oprávnění poskytovat právní služby dle § 2 odst. 2 zák. o advokacii týkající se notářů, soudních exekutorů, patentových zástupců apod.

3 J. Svejkovský: § 3 [Nezávislost advokáta a její meze], in J. Svejkovský, M. Vychopeň, L. Krym, A. Pejchal et al.: Zákon o advokacii, 1. vyd., C. H. Beck, Praha 2012, str. 31.

4 Dle ust. § 5a zák. o advokacii ČAK na základě písemné žádosti zapíše po složení slibu do seznamu advokátů toho, kdo splňuje podmínky vymezené v § 5a odst. 1 zák. o advokacii. Takový advokát je však dle § 5a odst. 2 zák. o advokacii oprávněn poskytovat právní služby pouze v oblasti práva státu, ve kterém získal oprávnění k poskytování právních služeb, a v oblasti mezinárodního práva. Stranou se zde nechává zvláštní režim zavedený pro usazeného a hostujícího evropského advokáta.

5 Usnesení představenstva České advokátní komory č. 1/1997 Věstníku, ze dne 31. října 1996, kterým se stanoví pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže advokátů České republiky (etický kodex), v platném znění, dále „Etický kodex“.

6 Z kárné praxe. Odmítnutí právní služby, v níž advokát nemá dostatek znalostí. Nábor klientů, Bulletin advokacie č. 7-8/2023, str. 59. Advokátovi bylo v dané věci na základě schválené dohody o vině a kárném opatření uloženo kárné opatření – pokuta ve výši 20 000 Kč.

7 Rozsudek NSS ze dne 31. 5. 2004, sp. zn. 5 As 34/2003 (cit.): „Dle ustanovení § 17 zákona o advokacii se advokáti, jako příslušníci této profese, dobrovolně podřizují pravidlům etického chování, která jdou i nad rámec požadavků stanovených právními normami pro ostatní subjekty práva. Některá z těchto pravidel se prosazují *expressis verbis* do textů právních norem (např. povinnost zachovávat mlčenlivost), jiná jsou součástí psaných či nepsaných kodexů (...).“

8 Po novelizaci provedené zákonem č. 219/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, se v současnosti jedná o ust. § 35s až 35u zák. o advokacii.

9 Etický kodex advokátů v Evropské unii, původně přijatý na plenárním zasedání CCBE konaném 28. 10. 1988, novelizovaný na plenárním zasedání CCBE 28. 11. 1998 a 6. 12. 2002.

Z uvedených ustanovení lze dovodit, že **dle českých stanovských pravidel je advokát při poskytování služby v zahraničí, kde je k tomu oprávněn, povinen dodržovat tamní pravidla chování.** Samotná česká stanovská úprava tudíž advokátovi stanoví povinnost dodržovat pravidla chování státu, ve kterém poskytuje službu. Ke stejnému nebo obdobnému závěru lze ostatně dospět i ve smyslu obdobných standardů etického a profesního charakteru používaných v zahraničí.

Profesní pravidla při poskytování služeb v EU

Z hlediska profesních pravidel je pro Evropskou unii stěžejní Etický kodex advokátů v EU. Jak se uvádí již výše, v souladu s čl. 2 odst. 2 Etického kodexu **má pro případ mezinárodní činnosti advokáta Etický kodex advokátů v EU aplikační přednost před Etickým kodexem, tj. před národním standardem.** Sám Etický kodex advokátů v EU však respektuje, že každá jurisdikce má vlastní tradici advokátního stavu, čímž se i jednotlivá profesní pravidla mohou odlišovat. Vycházejí ovšem ze stejných hodnot a často i ze stejného základu, protože je tento kodex schopen základní profesní pravidla jednotně normovat.¹⁰

Aplikace Etického kodexu advokátů v EU se řídí zejména ust. čl. 1.4. a 1.5. Dle ust. čl. 1.4. se z hlediska *ratione personae* vztahuje na advokáty EU či EHS dle definice uvedené ve směrnici 77/249.¹¹ Zároveň se pohledem aplikace *ratione materiae* pravidla tohoto kodexu dle ust. 1.5. vztahují na přeshraniční činnost advokáta v rámci EU a EHS, čímž se (cit.): „... není dotčena postupná harmonizace etických pravidel nebo pravidel výkonu profese, které platí uvnitř členského státu“. Přeshraniční činností se přitom mají dle tohoto ustanovení na mysli (cit.):

- (a) veškeré profesní kontakty s advokáty jiných členských států než státu původu; a
- (b) profesní činnosti advokáta v jiném členském státě než ve státě původu bez ohledu na to, zdali je advokát fyzicky přítomen na území tohoto členského státu.

Je nutné upozornit na to, že tento **věcný rozsah je značně a možná až neuvěřitelně široký.** Tento rozsah si přitom praxe mnohdy neuvědomuje. **Zahrnuje tak nejen oblast samotné aplikace práva z pohledu zájmů klienta, ale i vztahy mezi advokáty samotnými,** což je oblast značně specifická. Profesní standardy mnohých států tak např. rovinu komunikace advokáta samotného na straně jedné a komunikace advokáta jednajícího jménem klienta na straně druhé významně rozlišují, zatímco v tuzemské praxi tyto dvě roviny spíše splývají. Podíváme-li se třeba jen na německou praxi, existuje podle standardů Spolkové republiky třeba komunikace mezi advokáty, kterou nelze poskytnout klientovi, pokud jsou sdělení mezi advokáty odpovídajícím způsobem označena, apod. Ne vždy pak v přeshraničních věcech musí být jasné, který z těchto standardů se použije, příp. zda není nutné respektovat standardy oba, nebo dokonce více profesních úprav najednou.

Rizika spojená s výkonem advokacie v zahraničí

Na advokáta se v zahraničí neaplikuje pouze standard pravidel chování per se, nýbrž i příslušný výklad těchto pravidel v rozhodovací praxi. Advokátovi pak hrozí, že pokud poskytuje služby zejména v jurisdikci svou tradicí odlišné od českého standardu, může být vystaven rozhodnutím, která jsou v našem práv-

ním prostředí jen těžko představitelná. Toto lze pozorovat právě v oblasti sankcí za určitá porušení profesních pravidel třeba v praxi rozhodčího řízení. Jedná se přitom o sankcionování zejména ve smyslu uložení povinnosti advokátovi hradit část nákladů řízení, příp. hradit náklady řízení společně (společně a nerozdílně) s jeho klientem. Porušení pravidel chování ve smyslu zahajování bezvýsledných či účelových řízení, obstrukce v průběhu procesu, zbytečné navyšování procesních nákladů a podobná neetická jednání totiž pochopitelně mohou v závislosti na konkrétním právním prostředí představovat porušení stanovských povinností a z toho vyplývající kárnou odpovědnost. Kárná odpovědnost je však v gesci samotných advokátních komor, protože o ní pochopitelně nemůže rozhodnout soudní nebo jiný orgán.¹²

Právě práce s náklady řízení je tak prostředkem, kterým je rozhodující orgán schopen sankcionovat též právního zástupce strany, byť jinak o jeho případné kárné odpovědnosti rozhodnout nemůže. Takový postup je pro české právní prostředí něčím těžko uchopitelným, v zahraničí se s ním však setkat lze. Jde o riziko významné a v zásadě drtivá většina tuzemské právní praxe si jej vůbec neuvědomuje, o to méně je pak schopna vyhodnotit dosah takových rizik, ačkoli jde o rizika vskutku reálná. Je proto namístě upozornit na praxi, která tento postup využívá.

Zatímco v řízeních před soudními orgány, resp. orgány veřejné moci je možnost uložení majetkové odpovědnosti, resp. spoludopovědnosti advokáta spíše limitována, byť není vyloučena a objevuje se v různých formách, **je takové riziko výrazně vyšší v soukromoprávních řízeních.** Typickým příkladem je třeba **rozhodčí řízení,** jde ale též o jiná řízení alternativní k řízením veřejnoprávního charakteru. I v těchto řízeních soukromoprávního typu dochází k aplikaci procesních standardů a jde o řízení podléhající určitému procesnímu standardu. Jsou to navíc právě soukromoprávní řízení, u nichž neplatí či nutně nemusí platit zásada [a často ani neplatí jinak použitelná na řízení veřejnoprávní (soudní a podobná řízení)],

10 Viz čl. 1.2 odst. 1.2.2. Etického kodexu advokátů v EU (cit.): „Konkrétní pravidla každé advokátní komory vychází z jejich vlastních tradic. Jsou přizpůsobena organizaci a rozsahu činnosti advokacie v daném členském státě a příslušným soudním a správním procesním předpisům a vnitrostátnímu zákonodárství. Není ani možné ani žádoucí, aby pravidla byla vyjmuta ze svého kontextu, a ani nelze usilovat o všeobecnou platnost pravidel, která ze své povahy tuto všeobecnou platnost mít nemohou. Konkrétní pravidla každé advokátní komory nicméně vychází ze stejných hodnot a ve většině případů i ze stejného základu.“

11 Viz konkrétně čl. 1 odst. 2 směrnice Rady 77/249/EHS ze dne 22. března 1977 o usnadnění účinného výkonu volného pohybu služeb advokátů, v platném znění.

12 Stranou se zde ponechává rozhodnutí soudu ve věcech stanovské odpovědnosti ve smyslu správněprávní žaloby. Kromě komory v domovském státě lze však nalézt i pravomoc jiných orgánů uložit sankce, pokud se advokát stane členem. Jako příklad lze tak uvést čl. 42 Code of Professional Conduct for Counsel Mezinárodního trestního soudu, dle kterého má disciplinární komise (Disciplinary Board) pravomoc uložit za porušení pravidel chování (*misconduct*) právního zástupce jednu či více sankcí uvedených v čl. 42 odst. 1 Code of Professional Conduct for Counsel. Mezi tyto sankce patří dle cit. ustanovení (i) napomenutí [*admonishment*], (ii) veřejná důtka včetně jejího zaznamenání v osobním spisu právního zástupce [*public reprimand with an entry in counsel's personal file*], (iii) pokuta až do výše 30 000 eur [*payment of a fine of up to €30,000*], (iv) pozastavení práva vykonávat činnost před tímto mezinárodním soudním orgánem na nejvýše dva roky [*suspension of the right to practise before the Court for a period not exceeding two years*], (v) trvalý zákaz výkonu činnosti před tímž soudem a vyškrtnutí ze seznamu advokátů [*permanent ban on practising before the Court and striking off the list of counsel*]. Obdobně srov. kupř. rovněž čl. 47 International Criminal Tribunal for the Former Yugoslavia – Code of Professional Conduct for Counsel Appearing before the International Tribunal.

totiž že se aplikuje procesní standard platný v místě takového řízení (pravidlo *lex fori processuali*, tedy že procesní právo sleduje místo řízení). Nadto právě v soukromoprávních řízeních dochází nikoli výjimečně i k prolínání různých procesních standardů (standardů různých států, různého původu apod.) často více než méně nezávislých na místě řízení, resp. jiné domicilaci sporu (domicilaci řízení). Není proto od věci podívat se na danou problematiku i z tohoto pohledu.

Rozhodné právo pro stavovské normy

Přeshraniční rozsah, jeho úskalí a dopady

Mezinárodní rozhodčí řízení má svým charakterem vztah k více právním řádům. Typicky se v praxi liší stát, jehož právo bylo zvoleno jako rozhodné právo pro hmotněprávní otázky, od státu, jehož procesní normy se mají v řízení použít. Standardně rovněž alespoň jedna ze stran, často však obě, má sídlo/bydliště ve státě jiném, než je stát zvoleného rozhodného práva či jurisdikce. Modelově lze uvést kupř. situaci, kdy spolu uzavře smlouvu o dílo německý a belgický podnikatel, přičemž jako rozhodné právo zvolí právo německé. Zároveň uzavřou rozhodčí doložku ve prospěch pařížského mezinárodního rozhodčího soudu Mezinárodní obchodní komory ICC a jako místo řízení si z nejrůznějších důvodů zvolí třeba Maastricht. Spor bude rozhodován dle zvoleného rozhodného hmotného práva, současně ale dojde k podpůrné aplikaci procesních norem *legis fori*, tedy k aplikaci nizozemských procesních norem ať již kogentního rázu, nebo těch podpůrně použitelných k pravidlům jmenované rozhodčí instituce. Ani jedno přitom nemusí odpovídat právnímu řádu sídla stran, „teritoria“ (tedy i kvalifikace) právních zástupců apod.

Pro specifický postup projednávání věci v řízení a velké množství v úvahu přicházejících norem **je tak v praxi běžné, že klient zastupuje právní zástupce ze zcela jiné jurisdikce, než je místo řízení.** Důvodem pro tento postup může být volba právního zástupce dle rozhodného hmotného práva, či pouze dobrá zkušenost a dlouhodobá spolupráce s daným právním zástupcem v místě sídla klienta. V důsledku toho se ovšem stává, že se **právní zástupci vydávají poskytovat právní služby, konkrétně zastupovat klienta v řízení, aniž by si plně uvědomovali, jaké všechny stavovské, profesní a jiné normy se na ně v důsledku tohoto postupu mohou aplikovat.** Zároveň někteří právní zástupci naopak jednájí v rozporu s etickými normami úmyslně, neboť pro internacionalitu rozhodčího řízení, které je zásadně neveřejné a důvěrné, je pro domácí profesní komory těžké se o „neetické“ činnosti advokáta dozvědět a příp. ji stíhat. Je proto důležité si v každé konkrétní situaci uvědomit rozhodné právo a aplikovatelné normy pro profesní a stavovskou odpovědnost.

Přitom je opakovaně zapotřebí **si uvědomit i mnohdy zcela a diametrálně zásadní rozdíly v chápání některých právních institutů v jiné jurisdikci či právní kultuře.** Jen jako jeden z mnoha příkladů lze zmínit třeba **otázku pravomoci a příslušnosti pro vedení určitého řízení, resp. pro uplatnění určitých práv.** Zatímco

z pohledu českého práva je pravomoc věcí výlučně procesní a chápe se jako podmínka (pro) řízení, mnohé právní řády *common law* chápou pravomoc jako otázku výlučně hmotněprávní. V jiných právních řádech jde ale třeba o určitý hybridní přístup, či o kvalifikaci téže otázky *sui generis*. Český advokát, který tak třeba poskytuje své služby ohledně českého práva jako práva dle dohody stran zvoleného pro smlouvu a chybně vyhodnotí použití procesního práva v případě řízení o sporu vyplývajícího z této smlouvy, se v takovém řízení vedeném v zahraničí již dostává do určité pasti za situace, kdy je právě otázka pravomoci sporná, což vůbec nebývá neobvyklé. Jeho služba poskytovaná v řízení o tomto sporu vedeném v zahraničí tak již nikoli výjimečně vybočí z rámce jeho kvalifikace, byť rozhodným hmotným právem je české právo, a to právě proto, že české právo neumí s otázkou „pravomoci a příslušnosti“ pracovat z pohledu hmotného práva. Současně ale může tentýž advokát poskytnout neodbornou právní službu již dokonce i při sjednávání takové smlouvy, neboť si nevyhodnotil nebo si chybně vyhodnotil procesní problematiku a procesní konsekvence při možném uplatňování budoucích nároků vyplývajících z této smlouvy, která je nadána mezinárodním prvky, a nedospěl k závěru, ačkoli tak učinit měl, že zatímco hmotněprávní standard předmětného smluvního poměru se pohybuje plně v rámci jeho kvalifikace a odborných znalostí a schopností, z pohledu uplatňování možných nároků z téže smlouvy jde nebo může již jít o exces ve smyslu jeho oprávnění k poskytnutí právních služeb právě ve smyslu jeho kvalifikace.

Výše bylo uvedeno, že advokát je při poskytování právních služeb v zahraničí, pro které je k tomu oprávněn, povinen dodržovat pravidla chování dle onoho (jiného) právního řádu. Otázkou však je, jak uvedené chápat v kontextu mezinárodního rozhodčího řízení. Pokud totiž advokát poskytuje právní službu zastoupení klienta před rozhodčím soudem v řízení probíhajícím v zahraničí, není automaticky evokován požadavek oprávnění pro poskytování právních služeb v rámci dané jurisdikce ve smyslu splnění podmínky pro zápis do seznamu advokátů či tomu naroveň postavené evidence. Až na naprosté výjimky se tak pro zastupování v rozhodčím řízení, stejně jako většinou v jiných alternativních a soukromoprávních řízeních, takový status advokáta nevyžaduje. Mnohdy se nevyžaduje dokonce ani jakékoli právní zastoupení i přesto, že v řízeních veřejnoprávního typu (většinou v soudním řízení) právě ve státě místa řízení třeba platí povinné právní zastoupení. V oblasti mezinárodního rozhodčího řízení přitom tato otázka souvisí s právem strany na svobodnou volbu advokáta, v ČR výslovně deklarovanou v ust. § 2a zák. o advokacii. Zejména v dřívějších dobách totiž existovalo určité množství (hlavně asijských) jurisdikcí, které zakazovaly cizímu advokátovi na daném území zastupovat stranu v rozhodčím řízení. Argumentem byly právě stavovské předpisy, které takový postup zakazovaly, a to vzhledem k možnému nebezpečí spočívajícímu v nedostatečném chápání místní právní úpravy zahraničním právním zástupcem.¹³ Uvádí se ovšem, že realitou byla spíše lobbistická snaha o ochranu místního trhu před zahraniční konkurencí.¹⁴ Dnes již toto pojetí sice vymizelo, přesto však **musí právní zástupce v první řadě zkontrolovat, že je dle práva místa poskytnutí právní služby vůbec oprávněn jakožto zahraniční osoba takovou službu poskytnout.**

Pro následné posouzení konkrétních aplikovatelných profesních norem rozhodných pro advokáta v mezinárodním rozhodčím řízení je zapotřebí zohlednit veškeré právní řády spojené s daným řízením. Ve výše uvedené modelové situaci tudíž přicházejí v úvahu normy advokátovy domovské jurisdikce, tj. místa, kde má advokát

13 M. Polkinghorne: Participation of foreign lawyers in arbitral proceedings in Asia: an update, *Asian Dispute Review*, Hong Kong International Arbitration Centre (HKIAC) 2001, Vol. 3, Issue 2, str. 62-64. Takový předpoklad však souvisí i s možností být v rozhodčím řízení zastoupen osobou bez právní kvalifikace.

14 G. B. Born: *International Commercial Arbitration* (Third Edition), § 21.01[D], Kluwer Law International, 2021, online, updated August 2022.

sídlo a kde je též oprávněn poskytovat právní služby, ale kromě nich je možné uvažovat též o normách aplikovatelných dle místa řízení, příp. též místa konání ústního jednání či jiného procesního postupu v řízení. Aplikovatelné též mohou být profesní standardy používané daným rozhodčím soudem. Byť otázka, jaké všechny normy je nutné zohlednit, není v mezinárodní praxi jednoznačně vyřešena, lze se pokusit správnou odpověď dovodit z výše uvedených základních ustanovení profesních norem ČR a EU.

Přitom je nutné poukázat, že **jde o problematiku velmi rozsáhlou a snad až vysoce zrádnou**. To lze prezentovat na situaci, která představuje **zobecnění tří konkrétních případů rozhodčích řízení**, v nichž spoluautor tohoto příspěvku ve své více než třicetileté praxi rozhodoval jako člen rozhodčího senátu v řízeních vedených (s místem řízení) **v Rakousku ve sporech, v nichž jedna ze stran byla z České republiky a byla zastoupena českým advokátem**. Zatímco český advokát v zásadě mohl z důvodu internacionalizace a vysoké autonomie procesu v rozhodčím řízení vystupovat jako zástupce strany v tomto řízení, nedostatečně si uvědomil veškeré procesní konsekvence. Ačkoli rozhodčí řízení je a v těchto případech bylo vedeno podle soukromoprávních pravidel sjednaných stranami, daný advokát (advokáti) si neuvědomil(i) dvě věci. Jednak to, že na rozhodčí řízení může navazovat i soudní řízení, zde pak řízení o návrhu na zrušení rozhodčího nálezu, jednak to, že i na řízení podle soukromoprávních rozhodčích pravidel se mohou použít a v daném případě použila subsidiárně procesní pravidla jinak použitelná na soudní řízení, totiž rakouský civilní procesní řád.

Ve všech třech zmíněných sporech se **předseda rozhodčího senátu**, jak je v řízeních vedených v Rakousku obvyklé, **dotázal stran na závěr ústního jednání, zda mají připomínky proti vedení řízení při těchto ústních jednáních**. Dotčení čeští advokáti v zastoupení stran z České republiky **odpověděli negativně**, totiž že námitky nemají. **Neuvědomili si ovšem, že se tím vzdávají možnosti uplatnit jakékoli okolnosti související s těmito ústními jednáními, či dokonce s veškerým předcházejícím procesním postupem v řízení o zrušení rozhodčího nálezu před rakouskými soudy**, které tyto české strany po vydání meritorního rozhodnutí zahájily a zrušení rozhodčího nálezu navrhovaly. **Tuto chybu samozřejmě již nebylo možné reparovat** ani postupem rakouského advokáta, který v takovém soudním řízení následně zastupoval tutéž českou stranu (tytéž strany ve všech zmiňovaných konkrétních případech), tj. stranu, která byla v samotném rozhodčím řízení zastoupena advokátem z České republiky. Pokud by přitom stranu v rozhodčím řízení zastupoval kvalifikovaný rakouský advokát nebo alespoň českého právního zástupce podporoval, nemuselo k dané fatální chybě dojít.

V rakouském *lex arbitri*, tj. právu použitelném na rozhodčí řízení vedené v Rakousku a vyplývajícím z rakouského civilního procesního řádu, jde navíc víceméně o *notorietu*, kdy rakouský advokát odpovídá na stejnou otázku rozhodčího senátu ohledně aprobační procedurálního postupu buď až po důsledném vyhodnocení takového postupu, nebo s výhradami, či alespoň s jistou zdrženlivostí. Český advokát tak nejen způsobil nemožnost uplatnění důvodů pro zrušení rozhodčího nálezu, zjevně však vybočil i z meze svého kvalifikačního oprávnění pro výkon právní praxe, byť v řízení soukromoprávního typu, která obecně advokátům poskytují větší flexibilitu a větší rozsah pro výkon jejich profese i mimo území státu výkonu této praxe. Přitom právě Rakousko volí strany z České republiky jako místo pro rozhodování sporů v rozhodčím řízení velmi často. Současně ovšem nikoli výjimečně jsou v těchto řízeních vedených v Rakousku právě českými

advokáty zastoupeny. **Přitom je nutné poznamenat, že čím více se vzdaluje místo řízení od české hranice, tím jsou ona úskalí větší a právní a právně-kulturní rozdíly nabývají nikoli výjimečně propastných rozdílů.**

Prostor EU a EHS

Pro území EU a EHS má aplikační přednost Etický kodex advokátů v EU. Etický kodex advokátů v EU stanoví ve svém ust. 2.4. povinnost advokátů dodržovat pravidla advokátní komory hostitelského členského státu, stanoví-li tak předpisy EU nebo EHS. Zároveň konkrétně ust. 4.1. Etického kodexu advokátů v EU uvádí, že advokát zastupující klienta před soudem nebo tribunálem v členském státě, příp. též advokát, který se této věci jinak účastní, má povinnost dodržovat pravidla chování platná před daným soudem nebo tribunálem.

Citovaná **úprava se tak vztahuje jak na řízení před soudem, tak před rozhodčím soudem**.¹⁵ Zahrnuje tedy vlastně veškeré procesní situace a procesní úkony, k nimž dochází nebo které mají mít účinky na území určitého státu. Již jen samotný výraz soud lze chápat velmi široce ve smyslu veškerých veřejnoprávních řízení, v nichž se vydává jakékoli rozhodnutí nebo jejichž výsledek má dopad do sféry práv a povinností jak účastníků, tak ale příp. i třetích osob. Výraz tribunál pak navíc zdůrazňuje, že se nejedná jen o řízení veřejnoprávní, ale též o řízení jiného druhu, včetně těch soukromoprávních nebo hybridních.

Prostor mimo EU a EHS

Složitější je situace, pokud advokát zastupuje klienta v řízení mimo EU či EHS. Ust. čl. 2 odst. 2 Etického kodexu hovoří o aplikační přednosti Etického kodexu advokátů v EU pouze pro mezinárodní činnost advokáta v rámci EU a EHS. Etický kodex advokátů v EU ohledně osobní působnosti hovoří o aplikaci na advokáty v EU a EHS. Věcnou působností však dopadá pouze na přeshraniční činnost advokáta v rámci EU a EHS. **Jaká a která vůbec pravidla se tedy aplikují pro prostor mimo EU a EHS, není jednoznačně vyjasněno.** Za účelem vyhnutí se problémům **v praxi lze však vycházet z následujícího pojetí.**

V první řadě by advokát i při poskytování služeb v zahraničí měl dodržovat etický kodex státu, ve kterém je zapsán v příslušném seznamu advokátů, pokud z konkrétní právní úpravy nevyplývá něco jiného. Rovněž při poskytování právních služeb v zahraničí musí český advokát dodržovat relevantní ustanovení Etického kodexu. Toto dle provedených průzkumů odpovídá všeobecnému přesvědčení. Většina právních zástupců totiž při dotázaní předpokládá, že v mezinárodním rozhodčím řízení jsou stále vázání svými domovskými etickými pravidly.¹⁶

Byť je tento koncept logický a dává smysl, **evokuje takový přístup v mezinárodním rozhodčím řízení problém možné nerovnosti právních zástupců stran.** Při použití odlišných etických norem vázících právní zástupce by totiž jeden z právních zástupců

¹⁵ Aplikace na rozhodčí řízení vyplývá také z ust. 4.5. Etického kodexu advokátů v EU, které daná pravidla rozšiřuje též na rozhodce (cit.): „Pravidla upravující vztah advokáta se soudy se vztahují rovněž na vztahy s rozhodci a dalšími osobami vykonávajícími soudní nebo ‚quasi‘ soudní funkce, a to i příležitostně.“

¹⁶ IBA (International Bar Association) Task Force on Conduct of Counsel in Arbitration, Survey: Counsel in International Arbitration (2010). Převzato z G. B. Born, op. cit. sub 14, § 21.03[B].

mohl mít výhodnější postavení než druhý z hlediska hrozby kárné odpovědnosti. Kupř. v oblasti předložení relevantních důkazů je pro kontinentální právní prostředí typické, že právní zástupce není povinen vydat protistraně jakékoli důkazy, které by směřovaly proti jeho vlastnímu klientovi. Naopak právní prostředí *common law* pracuje se zásadou, při které má strana povinnost v rámci tzv. *discovery* předložit relevantní dokumentaci, byť ta obsahuje informace v neprospěch vlastního klienta.¹⁷ Nepředložení příslušné dokumentace právním zástupcem přitom představuje postup v rozporu se stavovskými předpisy, pročež může být sankcionováno jako kárné provinění. Příkladem lze uvést ust. Rule 3.4(d) ABA Model Rules of Professional Conduct, dle kterého advokát nesmí v přípravném řízení (*pretrial procedure*) nevyvinout přiměřené úsilí k tomu, aby vyhověl žádosti protistrany při tzv. *discovery request*.¹⁸ V takové situaci nastává stav, kdy by měl právní zástupce jedné strany stavovskými značně výhodnější postavení než právní zástupce protistrany, pokud by se vycházelo pouze z rozhodného práva dle sídla advokáta. Podobných příkladů a oblastí existuje ovšem celá řada. Profesní standardy se významně liší i co do důvěrnosti informací poskytnutých klientem, povinnosti pravdivě informovat o stavu zjištěném po prověření věci jeho klienta apod. Přitom nelze nezmínit ani tak zásadní a dnes žhavé otázky, jako např. liší se standardy ohledně *due diligence* klienta včetně jeho identifikace a identifikace předmětu právní služby, a to i přesto, že právě v této oblasti existuje dnes již mnoho mezinárodních a nadnárodních standardů. Vysoce aktuální je pak dnes otázka omezení při poskytování právních služeb v souvislosti s mezinárodně aplikovanými sankcemi, kde, zatímco na úrovni EU je přístup alespoň do jisté míry sjednocen, v prostoru překračujícím Evropskou unii již narážíme na významné rozdíly.

Ve druhé řadě advokát musí předem prověřit, zda příslušná soudní nebo rozhodčí instance nestanoví vlastní etické normy pro právní zástupce v řízení konaném u této instituce. Pokud by takové normy existovaly, je rovněž jimi právní zástupce vázán. **S tím je současně zapotřebí vnímat též etické normy místa, ve kterém se řízení koná a které je v mezinárodním prostředí nikoli výjimečně odlišné od místa sídla dotčené instituce, u které se řízení vede.** Tato lokální pravidla platná v místě řízení právně odlišném od sídla instituce mohou být rovněž použitelná

na činnost (výkon praxe) právního zástupce. Ust. čl. 3 odst. 1 Etického kodexu stanoví, že se na advokáta poskytujícího právní službu na území jiného státu, v němž k tomu má oprávnění, aplikují pravidla chování advokáta platná v takovém státě. Zmíněné *oprávnění* v daném státě však nelze dle názorů autorů vykládat restriktivně v tom smyslu, že by se snad na advokáta vztahovala etická pravidla platná v místě řízení pouze tehdy, pokud by měl oprávnění v tomto státě ve smyslu zápisu u místní profesní komory. Dané ustanovení je nutné vykládat tak, že presumuje nutnost materiálního oprávnění poskytovat právní služby na daném území, pokud na něm advokát služby poskytuje, tj. absenci protiprávního jednání typicky ve formě neoprávněného podnikání, vinklaření apod. **Český advokát zastupující klienta v rozhodčím řízení v cizině by tudíž měl dodržovat i etická pravidla v souladu s místní úpravou, neboť je oprávněn zde poskytovat právní službu již proto, že zastoupení v mezinárodním řízení zahraničním právním zástupcem v daném státě není zakázané.**

Sankce ukládané advokátům v rozhodčím řízení

Porušení rozhodných profesních či etických norem evokuje možné uložení sankce. S tím se pojí otázka, **do jaké míry má samotný rozhodčí senát pravomoc sankcionovat právní zástupce strany za porušení pravidel chování. Odpověď na tuto otázku se přitom napříč rozhodovací praxí liší.** V rozhodnutí ve věci *Norman Gabay v. Islamic Republic of Iran* rozhodci uvedli, že nemají pravomoc ukládat sankce nebo disciplinární opatření za zneužívající jednání spočívající v předložení falešných důkazů.¹⁹ Naopak v rozhodnutí ve věci *Pisciotta v. Shearson Lehman Brothers, Inc.* soud v odvolacím řízení uvedl, že uznává oprávnění rozhodců uložit sankce právním zástupcům stran, jestliže v řízení dojde k neoprávněnému chování, jakým je zbytečné předkládání důkazů.²⁰

Za určitý mezistupeň obou uvedených závěrů lze poté z pohledu mezinárodní praxe považovat rozhodnutí vydané rozhodci ve věci *Pope & Talbot Inc. v. The Government of Canada*.²¹ V této věci rozhodčí senát rozhodoval o tom, jak přistoupí k tomu, že v průběhu řízení došlo ke zveřejnění určité dokumentace, která měla v souladu s procesním usnesením vydaným tímto rozhodčím senátem zůstat důvěrná. Vyšlo přitom najevo, že právní zástupce v rozporu s vydaným procesním usnesením zveřejnil médiím informace (návrh dopisu) omylem odeslané v rámci přípisu protistrany. Právní zástupce se přitom na výzvu rozhodců „přiznal“, že o určitých informacích diskutoval s novinářem, tj. že podání zveřejnil. Přístup rozhodčího senátu k nastalé situaci byl specifický, avšak velmi příkladný. V první řadě právnímu zástupci vytkl daný postup, neb není na samotném právním zástupci, aby činil v řízení rozhodnutí o tom, které záležitosti mohou být zveřejněny. **Takové jednání bylo v rozporu právě s rozhodnutím, které v této věci rozhodci o procesním postupu vydali.** Rozhodčí senát pak jednání dotčeného advokáta kvalifikoval jako buď úmyslné porušení, nebo bezohledné nerespektování procesního rozhodnutí. V návaznosti na to pak rozhodci rozhodli tak, že protistrana má nárok na náhradu nákladů spojených s řešením tohoto úniku informací vůči protistraně. Zároveň však rozhodci uvedli, že doufají, že právní zástupce dobrovolně uhradí tyto náklady ze svého, neboť tyto náklady vznikly porušením jeho povinností. V mezinárodní praxi se však objevují případy, byť nejde o praxi zcela běžnou, o to méně snad „každodenní“, a jde spíše o sankcionování bezprecedentních excesů v činnosti advokátů, kdy **tribunály v řízeních v některých státech uloží povinnost k náhradě nákladů**

17 Op. cit. sub 14, str. 322. Srov. dále C. Benson: Can Professional Ethics Wait? The Need for Transparency in International Arbitration, 3 *Dispute Resolution International*, 2009, Vol. 3, No. 1, 78-94.

18 Viz Rule 3.4 ABA Model Rules of Professional Conduct (cit.): „A lawyer shall not: (...) (d) in pretrial procedure, make a frivolous discovery request or fail to make reasonably diligent effort to comply with a legally proper discovery request by an opposing party; (...)“

19 IRAN-US Claims Tribunal, IUSTC Case No. 771, *Norman Gabay v. The Islamic Republic of Iran*, Award (Award no. 515-771-2), ze dne 10. 7. 1991, bod 13 (cit.): „The Claimant changed his position only at the Hearing, when his attorney conceded that the Claimant's document appeared to have been altered while the Respondent's copy appeared not to have been altered. The Tribunal disapproves of such behavior on the part of the Claimant and of his attorney. Although it does not have the power to impose sanctions or disciplinary measures for presentation of false evidence, the Tribunal cannot pass over such abusive conduct in silence. The Claimant should have investigated the authenticity of his document before its presentation to the Tribunal and, at any rate, should have compared it to the original copy presented by the Respondent, and withdrawn his document and accusations of forgery against the Government of Iran soon after the latter's comments and evidence were filed.“

20 District of Columbia Court of Appeals. 92-CV-366. *Francis and Margaret Pisciotta v. Shearson Lehman Brothers, Inc.* 629 A.2d 520, ze dne 5. 8. 1993.

21 Decision by Arbitral Tribunal, North American Free Trade Agreement, *Pope & Talbot Inc. v. The Government of Canada*, ze dne 27. 9. 2000.

straně a podle okolností současně rukou společnou a nerozdílnou jejím právnímu zástupci. Advokát se totiž v momentu, kdy se dostává do cizího prostředí v procesním smyslu, dostává do situace, že o jeho odpovědnosti se rovněž rozhoduje podle cizích standardů. Oprávnění k posouzení jeho případné kárné odpovědnosti vlastním stavovským orgánem nebo jiným orgánem státu místa jeho praxe pak samozřejmě zůstává nedotčeno.

Postupným vývojem se možnost sankcionovat právní zástupce dostává přímo do jednotlivých pravidel rozhodčích institucí. **Otázkou tak již není to, zda vůbec právní zástupce výše uvedeným způsobem sankcionovat lze. Mezinárodní praxe tuto možnost obecně potvrdila. Jedná se však vždy pouze o to, jaké právní normy jsou pro uložení sankce za porušení profesních pravidel rozhodné.**²² Zejména v mezinárodních rozhodčích řízeních, dnes ovšem i v řízeních u mezinárodních soudních institucí, se ovšem stává stále více používanou metoda odkazu na Pravidla IBA, a to bez ohledu na to, že IBA (International Bar Association) samotná není institucí profesního charakteru a má status zájmové nevládní mezinárodní organizace, a bez ohledu na případné členství dotčeného advokáta v této organizaci.²³

Unifikace pomocí Pravidel IBA

Otázky spojené s rozhodným právem co do stavovské odpovědnosti a s možným sankcionováním právního zástupce strany praxe vskutku významně přehlíží. V mezinárodním prostředí se tento pojem snaží již delší dobu řešit právě International Bar Association pomocí **profesních Pravidel IBA**. Jakožto *pouhé* vodítko (*guidelines*) však tyto normy nemají automatickou použitelnost, o to méně závaznost, čímž fungují v podstatě na *smluvní* bázi v důsledku nutnosti konsensu na jejich aplikaci. Pravidla IBA sama ve svém ust. 1. uvádějí (v orientačním překladu, cit.): „*Směrnice se použije v případech a v rozsahu, v němž se na tom strany dohodly, nebo pokud ji chce rozhodčí senát po konzultaci se stranami použít poté, co rozhodl, že má pravomoc rozhodovat ve věcech právního zastoupení stran za účelem zajištění integrity a spravedlnosti rozhodčího řízení.*“²⁴

Tento dokument se svou podstatou snaží, kromě jiného, *vyrovnat* postavení právních zástupců obou (všech) stran, a tedy i postavení stran samotných tím, že pro ně vytváří jednotná pravidla. **Použití Pravidel IBA tak může v rozhodčím řízení zajistit vyrovnaní jinak odlišných etických standardů právních zástupců z různých států, a díky tomu rovněž rovnost stran v řízení.** Pravidla IBA zároveň upravují sankční mechanismy při porušení profesních pravidel a poskytují pravomoc fóru odpovídající sankce ukládat.

Tyto sankční mechanismy pak výslovně upravuje bod 26 Pravidel IBA a jako sankce stanoví: (i) napomenutí právních zástupců, **(ii)** zohlednění dotčených excesů při hodnocení důkazů nebo právních argumentů přednesených právním zástupcem, **(iii)** zohlednění těchto skutečností při rozhodování o nákladech bez jakéhokoli omezení v tom, jak má toto zohlednění vypadat, resp. **(iv)** umožňuje fóru přijmout jakékoli jiné vhodné opatření za účelem spravedlnosti a poctivosti řízení.

Existence Pravidel IBA však nic nemění a nemůže změnit na použitelných normách příslušných států či národních profesních komor a jiných profesních orgánů. Vystalé otázky tak řeší pouze pro případ, že je dán prostor pro aplikaci těchto pravidel za konkrétní procesní situace. Pokud však strany či fórum na použití citovaných standardů nepřistoupí, zůstávají přednesené problémy bez jakéhokoli unifikovaného řešení. Z výše uvedených nejasností co do apli-

kace pravidel chování lze tak spatřovat, že **daná oblast by zasloužila unifikaci a sjednocení napříč státy.** Takový požadavek je však pochopitelně prakticky neproveditelný. Absence takové unifikace samozřejmě přináší pro právní zástupce v mezinárodním prostředí vysokou a vlastně až bezlimitní míru nejistoty a rizika.

Závěr

Právní zástupce musí při jakémkoli poskytování právních služeb ve vztahu k zahraničí nebo s jakýmkoli mezinárodním prvkem před samotným poskytnutím služby vždy **zcela zásadně hodnotit, zda je oprávněn danou službu na onom území poskytnout a jakými profesními a stavovskými předpisy je v takovém okamžiku vázán.**

Zejména pro nejasnost rozhodného práva pro profesní a etické normy v jakýchkoli procesních situacích s mezinárodním prvkem a vzhledem k různým názorovým proudům **je však zapotřebí vždy, tj. i v zahraničí, bezchybně a v plném rozsahu dodržovat tuzemské (české) profesní a etické normy.**

K tomu je **zapotřebí dávat pozor na aplikovatelnost norem a standardů v místě jakéhokoli řízení nebo v místě, kde dochází k jakémukoli projevu činnosti advokáta.** Neopatrnost v tomto směru, či příp. úmyslná snaha o využití jemnějšího standardu pravidel mimo tuzemské prostředí, může totiž kromě profesní odpovědnosti vyústit i v sankce uložené advokátu přímo procesním fórem, obvykle pak sankce s majetkovým (finančním) dopadem, či sankce v podobě restrikcí pro jakýkoli budoucí výkon činnosti v daném místě. Nelze pak ani vyloučit takové rozhodnutí vydané v zahraničí, které může spočívat zejména v povinnosti nahradit určitou část nákladů řízení spojenou s neprofesionálním, resp. neodborným jednáním advokáta.

Stejně tak nelze vyloučit třeba to, že i samotné rozhodnutí vydané v zahraničí bude konstatovat profesní pochybení advokáta. Přestože má takové v zahraničí přijaté „sankční opatření“ veškeré parametry sankce veřejného napomenutí ve smyslu § 32 odst. 3 písm. b) zák. o advokacii, nepředstavuje překážku *rei iudicatae* ve vztahu ke kárnému provinění. Není tak vyloučen kárný postih advokáta ve smyslu tuzemského profesního standardu. ❀

22 Viz v tomto smyslu např. čl. 7 odst. 3 LACIAC [The Lagos Chamber of Commerce Arbitration Rules] 2016 (cit.): „*If it is alleged in the course of arbitral proceedings that a Legal Practitioner or party representative has committed a Misconduct as defined in the International Bar Association Guidelines on Party Representation in International Arbitration, the arbitral tribunal may, at its discretion, deal with such allegation in the manner set out in the aforesaid IBA Guidelines, or may report such allegation to the LACIAC Court.*“ V orientačním překladu (cit.): „*Pokud se v průběhu rozhodčího řízení tvrdí, že se advokát nebo [jiný] zástupce strany dopustil pochybení, jak je definováno ve Směrnici International Bar Association pro zastupování stran v mezinárodním rozhodčím řízení, může rozhodčí soud podle svého uvážení takové tvrzení řešit způsobem stanoveným ve výše uvedené Směrnici IBA, nebo může takové nařčení oznámit soudu LACIAC.*“ Obdobné postupy ovšem začíná aplikovat více mezinárodních institucí.

23 IBA Guidelines on Party Representation in International Arbitration, schválená rozhodnutím Rady IBA (IBA Council) dne 25. 5. 2013. Viz např. čl. 8 odst. 8.2 ACICA Rules [Australian Centre for International Commercial Arbitration] 2016 (cit.): „*Each party shall use its best endeavours to ensure that its legal representatives comply with the International Bar Association Guidelines on Party Representation in International Arbitration in the version current at the commencement of the arbitration.*“

24 V originálním anglickém znění (cit.): „*The Guidelines shall apply where and to the extent that the Parties have so agreed, or the Arbitral Tribunal, after consultation with the Parties, wishes to rely upon them after having determined that it has the authority to rule on matters of Party representation to ensure the integrity and fairness of the arbitral proceedings.*“